

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Socialdepartementet

Yttrande över Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens (SOU 2025:63)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Den 6 maj 2024 trädde förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar i kraft. För kommittéer och särskilda utredare som har tillkallats före nämnda ikraftträdande tillämpas förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Förslagen i betänkandet syftar till att stärka säkerheten i hälso- och sjukvården och tandvården genom bemanning av vårdpersonal med rätt kompetens. Det föreslås att medicinsk fotterapeut ska bli en skyddad titel, att logopeder och psykologer som har genomgått viss fortbildning ska kunna ansöka om specialistkompetens och att hälso- och sjukvårdspersonals möjlighet till regelbunden fortbildning ska framgå av lagstiftning.

De mer generella aspekterna, exempelvis bakgrund och syfte samt alternativa lösningar, beskrivs i flera fall på ett godtagbart sätt. Gällande de mer företagsspecifika aspekterna har Regelrådet dock identifierat brister i flera avseenden. Det framgår viss information gällande berörda företag. Regelrådet saknar dock en beskrivning av berörda företag utifrån storlek, och indelat på de olika företag som påverkas av förslaget. Beskrivningen av förslagets påverkan på företagets kostnader, tidsåtgång och verksamhet är ofullständig. Det finns viss beskrivning av förslagets påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag, men enbart kopplat till ett visst delförslag. Hur konkurrensförhållandena kan påverkas till följd av övriga förslag, och totalt sett, är okänt. Det saknas en beskrivning av om särskild hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning. För det fall att sådan hänsyn inte är möjlig att ta, behöver det anges och motiveras.

Såvitt Regelrådet erfar kommer små företag att påverkas av det nu remitterade förslaget, varför beskrivningar av berörda företag utifrån storlek, vilken kostnads-, verksamhets- och konkurrenspåverkan det medför, och om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning är särskilt relevanta. Regelrådet kan därför inte bortse från de identifierade bristerna i dessa delar vid en sammantagen bedömning av konsekvensutredningen.

Innehållet i förslaget

Remissen innehåller betänkandet Stärkt patientsäkerhet genom rätt kompetens (SOU 2025:63). I betänkandet föreslås ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), patientsäkerhetsförordningen (2010:1369), förordningen

(2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen och förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

I patientsäkerhetslagen (2010:659) föreslås följande:

- Med fortbildning avses i denna lag lärandeaktiviteter för upprätthållande och uppdatering av kunskaper och färdigheter inom hälso- och sjukvårdspersonalens verksamhetsområde.
- Vårdgivaren ska identifiera hälso- och sjukvårdspersonalens utbildningsbehov och ge möjlighet till regelbunden fortbildning i en omfattning som leder till att kravet på god vård i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) respektive tandvårdslagen (1985:125) upprätthålls.
- Vårdgivaren ska senast den 1 mars varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse av vilken det ska framgå vilka möjligheter som getts för hälso- och sjukvårdspersonalens regelbundna fortbildning.
- I yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område får endast den som har bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut använda titeln. Bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut ska efter ansökan utfärdas till den som genomgått en utbildning till medicinsk foterapeut inom yrkeshögskolan eller har förvärvat en kompetens som motsvarar den som uppnås genom en sådan utbildning.
- En legitimerad logoped och psykolog som har gått igenom viss vidareutbildning ska efter ansökan få bevis om specialistkompetens. Om inte annat särskilt föreskrivs får en logoped eller psykolog ange att han eller hon har specialistkompetens inom specialiteten i sitt yrke endast om han eller hon har ett bevis om specialistkompetens.
- Socialstyrelsen prövar ansökningar om bevis om specialistkompetens samt bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut.
- Hälso- och sjukvårdspersonalen ska upprätthålla och uppdatera sina kunskaper och färdigheter genom att regelbundet ta del av fortbildning.
- Ett bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut som utfärdats kan inte återkallas.

Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2028 i vissa avseenden, i övrigt den 1 september 2029, med ett antal övergångsregler.

I hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) föreslås följande:

- I regionerna ska det finnas möjligheter till anställning för logopeders och psykologers specialiseringsjänstgöring i en omfattning som motsvarar det planerade framtida behovet av logopeder och psykologer med specialistkompetens i klinisk verksamhet.

Ändringarna träder i kraft den 1 september 2029.

I patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) föreslås följande:

- Gällande skyddad yrkestitel för medicinska foterapeuter får Socialstyrelsen meddela föreskrifter om vad som ska anses utgöra en sådan förvärvad motsvarande kompetens som avses för yrket enligt patientsäkerhetslagen.
- För att en legitimerad logoped ska uppnå specialistkompetens ska han eller hon förvärva de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som föreskrivs för

specialistkompetensen genom att genomgå specialiseringstjänstgöring under minst två år och sex månader. Specialiseringstjänstgöringen ska fullgöras genom tjänstgöring som logoped under handledning och genom deltagande i kompletterande utbildning. I specialiseringstjänstgöringen får meriter från utbildning som ligger till grund för en tidigare vidareutbildning eller från utbildning från forskarnivå tillgodoräknas.

- För att en legitimerad psykolog ska uppnå specialistkompetens ska han eller hon förvärva de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som föreskrivs för specialistkompetensen genom att genomgå specialiseringstjänstgöring under minst tre år och sex månader. Specialiseringstjänstgöringen ska fullgöras genom tjänstgöring som psykolog under handledning och genom deltagande i kompletterande utbildning. I specialiseringstjänstgöringen får meriter från utbildning som ligger till grund för en tidigare vidareutbildning eller från utbildning på forskarnivå tillgodoräknas.
- Om det finns särskilda skäl får Socialstyrelsen meddela bevis om specialistkompetens till en legitimerad logoped eller legitimerad psykolog trots att hans eller hennes utbildning inte uppfyller kraven i patientsäkerhetsförordningen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av 7 § patientsäkerhetsförordningen.
- Socialstyrelsen får meddela föreskrifter om specialistkompetens, tillgodoräknande av meriter, målbeskrivningar och vilka övriga krav som ska gälla för bevis om specialistkompetens, samt vilka övriga krav som ska gälla för vidareutbildning för specialistkompetens.
- Socialstyrelsen ska efter ansökan av den som vill etablera sig i Sverige, pröva yrkeskvalifikationerna och övriga förutsättningar för att få bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut.
- Om Socialstyrelsen har erkänt en yrkesutövares yrkeskvalifikationer, får myndigheten besluta att kontrollera yrkesutövarens språkkunskaper. Legitimation, bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut får inte meddelas om yrkesutövaren inte har för yrket nödvändiga kunskaper i svenska, danska eller norska språket.
- För att få ett bevis om specialistkompetens krävs att yrkesutövaren har en svensk legitimation som logoped eller psykolog.
- Avgift tas ut för prövning av ansökan enligt patientsäkerhetslagen (2010:659) och patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) för ärenden gällande bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk foterapeut.

Ändringarna träder i kraft den 1 september 2029, med vissa övergångsregler.

I förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen föreslås följande:

- Inom Socialstyrelsen finns ett rådgivande organ som benämns Nationella rådet för specialiseringstjänstgöring. Det föreslås att det rådgivande organet ska bistå Socialstyrelsen även i frågor om enskilda logopeders och psykologers kompetens i förhållande till fastställda målbeskrivningar.
- Nationella rådet för specialiseringstjänstgöring består av en ordförande och sex andra ledamöter för frågor om logopeders specialiseringstjänstgöring och sex andra ledamöter för frågor om psykologers specialiseringstjänstgöring.

- För frågor om logopeders specialiseringstjänstgöring ska minst en av ledamöterna utses på förslag av Sveriges Kommuner och Regioner, minst en på förslag av Logopedförbundet och minst en på förslag av Sveriges universitets- och högskoleförbund.
- För frågor om psykologers specialiseringstjänstgöring ska minst en av ledamöterna utses på förslag av Sveriges Kommuner och Regioner, minst en på förslag av Psykologförbundet och minst en på förslag av Sveriges universitets- och högskoleförbund.

I förordningen (2016:157) om erkännande av yrkeskvalifikationer föreslås följande:

- Bilagan till förordningen ska innehålla information om att Socialstyrelsen är behörig myndighet i fråga om specialistlogoped, medicinsk foterapeut och specialistpsykolog.

Ändringarna träder i kraft den 1 september 2029.

Bedömning av delasppekter

Bakgrund och syfte med förslaget

I betänkandet anges följande. Utredningens övergripande uppdrag är att analysera möjliga förändringar som kan behövas i regelverk och strukturer när det gäller reglerade yrken, specialistkompetenser och specialistutbildningar samt vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården och tandvården för att möta de utmaningar som dessa verksamheter står inför. En förstärkt patientsäkerhet är utgångspunkten i samtliga bedömningar och förslag. Samtliga överväganden och förslag syftar därmed till att stärka säkerheten i hälso- och sjukvården och tandvården genom bemanning av vårdpersonal med rätt kompetens.

I betänkandet framgår att utredningen har haft uppdraget att bedöma hälso- och sjukvårdens och tandvårdens eventuella behov av yrkesreglering för yrkesgrupper som för närvarande inte är reglerade. I dagsläget finns 22 yrkesgrupper som är legitimationsyrken enligt 4 kap 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659) och ett yrke, undersköterska, har sedan den 1 juli 2023 skyddad yrkestitel enligt 4 kap 5 a § patientsäkerhetslagen.

Vidare anges att yrkesreglering inom hälso- och sjukvården har en lång tradition i Sverige och syftar till att säkerställa hög kvalitet och patientsäkerhet. Legitimationens huvudfunktion är att vara en garanti för en viss kunskapsnivå och för vissa egenskaper hos yrkesutövaren som gör att han eller hon förtjänar allmänhetens och myndigheternas förtroende. En legitimation kan återkallas om den legitimerade exempelvis har varit grovt oskicklig vid utövningen av sitt yrke eller på grund av sjukdom. En skyddad yrkestitel kan inte återkallas eftersom titeln är baserad på kompetenskrav och inte lämplighet.

Det anges att i Sverige är närings- och yrkesfriheten grundlagsskyddad. Begränsningar får endast införas för att skydda angelägna allmänna intressen, exempelvis patientsäkerhet. Det innebär att krav på legitimation och skyddad yrkestitel måste vara väldefinierade och välmotiverade. Fyra huvudsakliga kriterier har sedan tidigare legat till grund för beslut om legitimation, och dessa är patientsäkerhet, yrkesrollens innehåll, utbildningsnivå och internationella förhållanden. Vid bedömning av om ett yrke ska erhålla legitimation görs en

sammanvägning av dessa kriterier, där patientsäkerheten ska vara avgörande. Om ett yrke inte uppfyller alla kriterier för legitimation kan det i stället, om vissa förutsättningar är uppfyllda, regleras genom skyddad yrkestitel. En skyddad titel innebär att endast den som har en viss kvalifikation får använda yrkestiteln, och missbruk av titeln kan leda till sanktioner. Ett exempel är undersköterskor, som sedan juli 2023 har en skyddad yrkestitel.

Medicinska fotterapeuter behandlar patienter som lider av problem i de nedre extremiteterna på grund av sjukdom såsom diabetes, psoriasis, ledgångsreumatism eller cirkulationsrubbingar. De har ett direkt patientansvar och utför självständiga bedömningar och behandlingar. Majoriteten av de medicinska fotterapeuterna är enskilda yrkesutövare med egna näringsverksamheter, vilket innebär att de inte är knutna till någon vårdcentral eller sjukhus och i regel finns ingen som kan kontrollera eller kvalitetssäkra den vård och behandling som patienten får. I Sverige finns cirka 2 600 verksamma inom yrket. Utbildningarna varierar i dag från några veckor till 1,5 år, där endast yrkeshögskoleutbildningen vid Myndigheten för yrkeshögskolan kvalitetsgranskas och står under tillsyn. Eftersom utbildningarnas innehåll och längd varierar kraftigt, leder det till att personer med olika grad av kompetens kan använda yrkestiteln, vilket utgör en risk för patientsäkerheten. Internationellt är yrket reglerat i 17 EU/EES-länder, vilket inte talar emot en reglering av yrket i Sverige. Tidigare utredningar har visat på behovet av ökad utbildningskvalitet och patientsäkerhet, men avvaktat med reglering i väntan på förbättrad och likvärdig utbildning. Utredningen har även övervägt legitimation, men anser att nuvarande utbildning och arbetsuppgifter inte uppfyller kriterierna för det. En skyddad yrkestitel bedöms därför vara en mer proportionerlig reglering för att uppnå målet med densamma – en ökad patientsäkerhet.

I betänkandet framgår att utifrån uppställda kriterier för reglering av yrken inom hälso- och sjukvård och tandvård, har utredningen gjort bedömningen att medicinska fotterapeuter bör erhålla skyddad yrkestitel. Patientsäkerheten har varit det avgörande skälet för bedömningen. Myndigheten för yrkeshögskolan bör meddela föreskrifter om vilka kunskaper, färdigheter och kompetenser som medicinska fotterapeuter ska ha uppnått vid utbildningens slut.

Vidare föreslås att för att uppnå en författningsreglerad specialistkompetens ska logopeder och psykologer genomgå specialiseringstjänstgöring, i form av praktisk tjänstgöring under handledning och deltagande i viss teoretisk utbildning, för att förvärva de kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som anges i särskilda målbeskrivningar för vardera yrkesgruppen. För att en legitimerad logoped ska uppnå specialistkompetens ska han eller hon genomgå specialiseringstjänstgöring under minst två år och sex månader. För att en legitimerad psykolog ska uppnå specialistkompetens ska han eller hon genomgå specialiseringstjänstgöring under minst tre år och sex månader. Socialstyrelsen ska få meddela föreskrifter om logopeders och psykologers specialistkompetens. Detta föreslås eftersom utredningen konstaterar att specialistkompetens inom dessa yrkesgrupper skulle kunna bidra till ökad patientsäkerhet, förbättrade vårdresultat samt till att vården effektiviseras, särskilt för patienter med komplexa behov. Dessutom medför en författningsreglerad vidareutbildning ett tillgängliggörande av kunskap och kompetens i hela landet, så att vård på lika villkor kan erbjudas.

Regelrådet finner att beskrivningen av problem och syfte med förslaget är godtagbar.

Alternativa lösningar och effekter av om ingen reglering kommer till stånd

Gällande förslaget att medicinska foterapeuter ska få en skyddad yrkestitel så framgår att förslagsställaren har övervägt att införa legitimation för ett antal ytterligare yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården samt tandvården. Trots att flera av yrkena uppfyller vissa av kriterierna för reglering, gör utredningen bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl för att reglera fler yrken. Det framgår också överväganden, som nämns ovan, varför medicinsk foterapeut ska vara en skyddad yrkestitel, och inte införa legitimation för yrkesgruppen.

Gällande förslaget om författningsreglerad vidareutbildning för logopeder och psykologer framgår att läkare, tandläkare och sjuksköterskor genomgår sådan specialiseringstjänstgöring. För att kunna behöva av reglerad vidareutbildning för fler yrkesgrupper har utredningen identifierat ett antal utgångspunkter. Att det föreligger ett nationellt intresse att ha en tydligare ordning gällande vilka krav som ställs på en specialist yrkesverksam inom hälso- och sjukvården och tandvården och vilken kunskap en sådan specialist ska besitta. Att det finns ett behov av specialister inom den yrkesgruppen i hälso- och sjukvården och tandvården och att det finns förutsättningar för att anordna och genomföra reglerad vidareutbildning inom högskolan eller som specialiseringstjänstgöring. Utredningen kommer fram till att det finns behov av vidareutbildning och specialisering inom flera yrken inom hälso- och sjukvården och tandvården men konstaterar samtidigt flera hinder kopplade till dagens utbildningsstruktur, studentvolym och resurstilldelningssystem. Om regionerna ska vara huvudman för specialisttjänstgöring innebär det ett nytt åtagande för regionerna och en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. En sådan inskränkning får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Enligt den kommunala finansieringsprincipen måste staten anvisa medel när den fattar beslut som innebär höjda ambitioner eller nya verksamheter för kommuner och regioner.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det framgår vilka överväganden som förslagsställaren har gjort, och varför vissa alternativ inte har ansetts lämpliga. Samtidigt framgår varför reglering föreslås i vissa delar, där patientsäkerheten bedöms bli förbättrad om vissa åtgärder vidtas.

Regelrådet finner att beskrivningen av alternativa lösningar och effekter av om någon reglering inte kommer till stånd är godtagbar.

Förslagets överensstämmelse med EU-rätten

I betänkandets avsnitt 10.13 framgår förslagets förhållande till och förenlighet med den europeiska konventionen och EU-rätten. Gällande konsekvenser för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna framgår följande. En konsekvens av utredningens förslag om reglering av medicinska foterapeuter är att en ansökan om bevis om skyddad yrkestitel av olika skäl kan avslås. Enligt artikel sex i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna är var och en berättigad till en rättvis och offentlig rättegång inom skälig tid inför en oavhängig och opartisk domstol. Rätten till domstolsprövning innebär därför att den som får avslag på sin ansökan om skyddad yrkestitel som medicinsk foterapeut har rätt att överklaga det beslutet. Vidare anges att utredningens förslag om att koppla den skyddade yrkestiteln för medicinska foterapeuter till utbildningen inom yrkeshögskolan kan leda till en minskad efterfrågan att utbilda sig hos andra utbildningsanordnare. En konsekvens av förslaget är därmed att det påverkar näringsfriheten, som finns upptagen i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-

stadgan). Utredningen bedömer att den ökade patientsäkerhet som förslaget bidrar till väger upp den negativa effekten på de utbildningsanordnare som inte är en del av yrkeshögskolan.

Det anges att förslaget om att medicinsk fotterapeut ska bli en skyddad yrkestitel innebär att yrket blir ett reglerat yrke i yrkeskvalifikationsdirektivets (YKD) mening.

Vidare anges gällande förslagen i förhållande till förordningen om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer. I direktivet om proportionalitetsprövning förtydligas medlemsstaternas ansvar att bedöma proportionaliteten i de krav som begränsar tillträdet till eller utövandet av reglerade yrken och att meddela Europeiska kommissionen resultaten av bedömningen. Därefter anges vilka krav som förordningen ställer i dessa avseenden. Därefter anges att utredningen har genomfört en proportionalitetsprövning och bedömer att regleringen av yrket medicinsk fotterapeut genom införandet av en skyddad yrkestitel är proportionerlig i förhållande till målet med regleringen. Det samma gäller regleringen av vidareutbildning för logopeder och psykologer.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

I betänkandet anges följande. Bestämmelserna om skyddad yrkestitel för medicinska fotterapeuter föreslås träda i kraft den 1 september 2029. Den som är tillsvidareanställd med yrkestiteln medicinsk fotterapeut eller är enskild yrkesutövare med en enskild näringsverksamhet inom medicinsk fotvård när de nya reglerna om skyddad yrkestitel för medicinska fotterapeuter träder i kraft, den 1 september 2029, ska få fortsätta använda yrkestiteln, trots att han eller hon saknar bevis om rätt att använda yrkestiteln, dock längst fram till den 31 december 2035. Om en ansökan om bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk fotterapeut lämnas in senast den 31 december 2035, ska bevis om rätt att använda yrkestiteln medicinsk fotterapeut utfärdas till den som har:

- Examen från utbildning till medicinsk fotterapeut inom yrkeshögskolan som omfattar minst 300 yrkeshögskolepoäng enligt bestämmelserna om utbildningsplan som gäller eller har gällt före den 1 september 2029.
- Examen eller utbildningsbevis med godkända kurser från äldre kvalificerad yrkesutbildning till medicinsk fotterapeut från 2002 till 2009 med en omfattning på minst 1,5 år.
- Examen från den treåriga högskoleutbildningen till podiater vid Karolinska institutet som omfattade 180 högskolepoäng.
- Genomgått ettårig utbildning i medicinsk fotvård inom ramen för den kommunala vuxenutbildningen innan 2007, med godkända betyg och med gymnasieskolans omvårdnadsprogram eller motsvarande som förkunskapskrav.

Bestämmelserna om reglerad vidareutbildning för logopeder och psykologer ska träda i kraft den 1 september 2029. I patientsäkerhetsförordningen ska en övergångsbestämmelse införas som innebär att Socialstyrelsen får meddela föreskrifter som avviker från förordningen om vilken yrkeserfarenhet, i förening med vidareutbildning eller utbildning på forskarnivå, som före utgången av år 2035 ska anses likvärdig med specialistkompetens för legitimerade logopeder vid ansökan om bevis om specialistkompetens och som före utgången av år 2039

ska anses likvärdig med specialistkompetens för legitimerade psykologer vid ansökan om bevis om specialistkompetens. Bestämmelserna rörande fortbildning ska träda i kraft den 1 januari 2028. Det finns inget behov av övergångsbestämmelser med anledning av de lagändringarna.

Regelrådet har inte kunnat återfinna en beskrivning av behovet av speciella informationsinsatser i konsekvensutredningen.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Gällande om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkt för ikraftträdande framgår det att förslaget datum är ett antal år framåt i tid, samt att utredningen därutöver har tagit höjd för vissa övergångsregler när det gäller bestämmelserna om skyddad yrkestitel för medicinsk foterapeut och reglerad vidareutbildning för logopeder och psykologer.

Med tanke på att förslaget ikraftträdandedatum är relativt väl tilltaget, med övergångsbestämmelser gällande vissa av reglerna, så finns det tid att informera berörda. Likväl är det en brist att inte ha redogjort för en plan för hur det är tänkt att gå till, i konsekvensutredningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdande är godtagbar.

Regelrådet finner att beskrivningen av behovet av informationsinsatser är bristfällig.

Berörda företag utifrån antal, storlek och bransch

Följande anges gällande berörda företag. Enligt data från Statistikmyndigheten SCB och Vårdföretagarna fanns det 2023 knappt 7 600 företag inom hälso- och sjukvården och knappt 3 000 inom tandvården. Antalet medarbetare som var sysselsatta inom hälso- och sjukvården i privat regi uppgick till cirka 76 000 och cirka 13 500 inom privata tandvårdsföretag.

Som framgår ovan anges majoriteten av de medicinska foterapeuterna vara enskilda yrkesutövare med egna näringsverksamheter, vilket innebär att de inte är knutna till någon vårdcentral eller sjukhus och i regel finns ingen som kan kontrollera eller kvalitetssäkra den vård och behandling som patienten får. I Sverige finns cirka 2 600 verksamma inom yrket varav 900 uppskattas jobba med fotsjukvård.

Gällande förslaget om författningsreglerad specialistkompetens för psykologer och logopeder, framgår av betänkandet att det finns cirka 2 700 yrkesverksamma logopeder och cirka 11 700 yrkesverksamma psykologer, cirka 3 000 färdiga specialister och cirka 2 500 under utbildning.¹

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Berörda företag utifrån bransch framgår för samtliga delförslag. Vidare framgår berörda företag utifrån antal gällande förslaget som rör fortbildning och även förslaget som rör skyddad yrkestitel för medicinska foterapeuter.

Det framgår antal yrkesverksamma logopeder och psykologer. Vissa av dessa är verksamma inom egen verksamhet, andra är anställda av ett företag. Regelrådet har dock inte kunnat utläsa hur många företag som det handlar om för dessa två kategorier, vilket är en brist i

¹ Betänkandet avsnitt 8.4.5.

redovisningen. Trots den bristen kan berörda företag utifrån antal godkännas, då uppgiften har kunnat återfinnas för två av delförslagen.

För samtliga delförslag saknas en beskrivning av berörda företag utifrån storlek, vilket är relevant information.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag utifrån antal och bransch är godtagbar.

Regelrådet finner att beskrivningen av berörda företag utifrån storlek är bristfällig.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

I konsekvensutredningen anges följande gällande reglering av medicinska fotterapeuter. Utredningen bedömer att en reglering av medicinska fotterapeuter medför positiva effekter för de privata yrkesutövarna inom den yrkesgruppen. Majoriteten av de medicinska fotterapeuterna är också enskilda yrkesutövare. Inom privat verksamhet söker sig patienterna till den vård som de bedömer ha hög kvalitet. En reglering kan stärka professionen genom att de kan uppvisa bevis på viss specifik reglerad utbildning eller motsvarande förvärvad kompetens och skyddad yrkestitel. En reglering bedöms därmed bidra både till en stärkt patientsäkerhet för bland annat äldre, multisjuka patienter som behandlas av medicinska fotterapeuter och dessutom leda till ett högre anseende för yrkesgruppen. Ytterligare en konsekvens bedöms vara att det blir lättare för medicinska fotterapeuter som driver egen verksamhet att skriva avtal med exempelvis regioner genom att de kan uppvisa att de har gått vissa utbildningar som krävs för deras skyddade yrkestitel och därmed besitter kompetens som kan efterfrågas inom regionerna.

Vidare anges följande gällande reglering av vidareutbildning för psykologer och logopeder. En konsekvens för de privata vårdgivarna kan vara att det är svårt att hitta vikarier för logopeder eller psykologer som tillfälligt lyfts ur verksamheten för utbildning under specialiseringstjänstgöringen genom exempelvis sidotjänstgöring. Det är också utmanande eftersom det handlar om yrkesgrupper som på många ställen inom vården utgör bristyrken i dagsläget. ST-tandläkare och ST-läkare är dock i vårdproduktionen minst 70 procent av sin ST. Endast mellan 15 och 30 procent av tiden läggs på exempelvis kurser och teori. Utredningen bedömer att det är viktigt att arbetsgivaren har en tydlig planering så att inte alla ST-logopeder eller ST-psykologer är borta från arbetsplatsen samtidigt i samband med eventuella sidoplaceringar. Det är viktigt att tillbringa tillräckligt med tid på sin hemmaklinik för att inte komma efter i utvecklingen på arbetsplatsen och även skapa en trygghet för arbetsgivaren.

Följande anges gällande förslaget om fortbildning. Om det är svårt att rekrytera personal, vilket är fallet med många yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och tandvården, kan de interna karriärvägarna och regelbunden fortbildning vara mycket viktigt. Att erbjuda fortbildning kan därför vara något som bidrar till att vara en attraktiv arbetsgivare där de anställda väljer att stanna kvar, oavsett om det är inom privat eller offentlig regi. Utredningen bedömer att en reglering bör tas emot väl av privata vårdgivare som strävar efter att ha personal som uppdaterar sina kompetenser, vilket bidrar till att upprätthålla sitt renommé. Fortbildning handlar om att exempelvis inte använda gamla metoder eller undvika att vårdskador uppstår på grund av otillräckligt uppdaterad kompetens. En konsekvens för små privata vårdgivare bedöms vara att de har ett större behov av tillgång till samordnad fortbildning, särskilt för enskilda yrkesutövare som inte har möjlighet att fortbilda sig med kollegor på arbetsplatsen.

Vidare anges gällande fortbildning att det inte bedöms leda till några kostnader för regioner, kommuner eller privata vårdgivare. Detta eftersom förslaget innebär ett förtydligande av rådande lagstiftning, vilket innebär att vårdgivare inom regioner och kommuner samt privata vårdgivare redan har detta uppdrag. Ett tydliggörande av befintligt regelverk bedöms inte leda till några ytterligare kostnader. Fortbildning leder även till att fler patienter får god och säker vård, vilket på sikt snarast torde leda till minskade kostnader.²

I betänkandet finns det beskrivningar av konsekvenser för kompetensförsörjningen, se avsnitt 10.11. Där anges bland annat att utredningens förslag om att införa skyddad yrkestitel för medicinska fotterapeuter kan innebära att det på kort sikt uppstår en brist på yrkesgruppen, eftersom det finns en risk att inte tillräckligt med personal når upp till den fastställda kompetensnivån. Övergångsregler kommer att bidra till att minska den bristen. Utredningen bedömer också att en reglering kan leda till ett ökat behov av medicinska fotterapeuter. En anledning är att regionerna ofta kräver legitimation eller skyddad yrkestitel när de ingår avtal med vårdgivare, vilket gör att de i större utsträckning än idag skulle kunna ingå avtal med medicinska fotterapeuter om de har skyddad yrkestitel. En annan anledning är att en reglering kan bidra till att förtydliga och synliggöra kompetensen hos medicinska fotterapeuter, vilket kan leda till att regioner och andra arbetsgivare i större utsträckning än idag kan identifiera ett behov av dem i sina verksamheter.

Gällande kompetensförsörjning kopplat till regleringen av vidareutbildning för logopeder och psykologer anges bland annat följande. Reglerad vidareutbildning genom specialiseringstjänstgöring för logopeder och psykologer innebär att arbetsgivaren själv måste inrätta tillräckligt många tjänster för att motsvara det framtida behovet av specialister. En konsekvens av förslaget bör därmed vara att planeringen av kompetensförsörjningen inom dessa yrkesgruppers områden underlättas. Innehållet i en ST-tjänst blir känt för arbetsgivaren genom föreskrifter och målbeskrivningar. Arbetsgivaren bör därmed få möjlighet att planera sin kompetensförsörjning bättre än i nuläget, genom att matcha kompetensen med behoven i verksamheterna och genom att delta i planering och strukturering av utbildningen.

Gällande kompetensförsörjning och förslaget rörande fortbildning, så anges att utredningen har mottagit underlag från olika yrkesorganisationer, professions- och fackförbund som representerar cirka 40 olika yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och tandvården. Majoriteten av organisationerna uppger att en arbetsgivare som erbjuder medarbetarna kontinuerlig fortbildning är en attraktiv arbetsgivare. Ett tydliggörande av vårdgivarens ansvar för fortbildning bör därmed bidra positivt till kompetensförsörjningen, genom att förbättra möjligheten att både rekrytera och behålla personal. Fortbildning kan även bidra till ett minskat behov av personal genom mer effektiva arbetssätt, nya metoder som fasas in och gamla rutiner som byts ut.

Följande anges gällande konsekvenser för utbildningsanordnare. Enligt utredningens förslag ska den skyddade yrkestiteln för medicinska fotterapeuter vara kopplad till den utbildning till medicinsk fotterapeut som sedan 2007 ges av yrkeshögskolan och som omfattar 300 yrkeshögskolepoäng och cirka 1,5 års studietid. I dagsläget finns ett antal privata aktörer som bedriver utbildningar till yrket med varierande innehåll och av varierande längd. Sveriges Fotterapeuter ställer redan idag krav på sina medlemmar att ha utbildat sig via en av fyra

² Betänkandet avsnitt 10.6.

utbildningsanordnare för att få ansöka om medlemskap i förbundet. En av dessa är den utbildning som ges inom yrkeshögskolan.

Utredningen bedömer att de aktörer som för närvarande ger utbildningar till medicinsk fotterapeut, utöver den utbildning som ges av yrkeshögskolan, kommer att påverkas negativt av utredningens förslag. Detta eftersom det endast kommer att vara utbildningen inom yrkeshögskolan som ger behörighet att ansöka om skyddad yrkestitel som medicinsk fotterapeut. Därmed kommer efterfrågan på övriga aktörers utbildningar att minska, eller avta helt, samtidigt som yrkeshögskolans utbildning kan komma att få en ökad efterfrågan. Utredningen bedömer dock att den negativa effekt som förslaget får för dessa utbildningsanordnare inte kan väga upp för den ökade patientsäkerhet som en reglering av yrket medför. Vissa av de utbildningsanordnare som erbjuder utbildning till medicinsk fotterapeut utanför yrkeshögskolan har även andra utbildningar i sitt utbud. Dessa påverkas inte av utredningens förslag.

Gällande konsekvenser för utbildningsanordnare kopplat till förslaget om reglering av vidareutbildning för logopeder och psykologer anges att i dagsläget anordnas specialistutbildningar för psykologer av ett antal olika aktörer. Motsvarande specialisering för logopeder anordnas av Logopedförbundet. Utredningens förslag om reglerad vidareutbildning för de båda yrkesgrupperna kommer att medföra förändringar i upplägget av tjänstgöring och utbildning. Utredningen bedömer att det kommer att påverka de utbildningsanordnare som i dagsläget anordnar kurser men kan inte bedöma exakt hur dessa påverkas innan det finns färdiga föreskrifter och målbeskrivningar för respektive vidareutbildning.

Gällande konsekvenser för utbildningsanordnare och förslaget rörande fortbildning, anges att av de underlag som utredningen har tagit del av från yrkesorganisationer, professions- och fackförbund framgår att det för några yrkesgrupper inom hälso- och sjukvården och tandvården finns ett fullgott utbud av fortbildning. Organisationerna menar att problemet är att det saknas möjlighet att genomföra fortbildningen. Representanter för flera yrkesgrupper uppger dock att det saknas eller inte finns ett tillräckligt stort utbud av fortbildning eller att det som finns inte håller en god kvalitet. Utredningen bedömer att de utbildningsanordnare som i dagsläget är etablerade och tillhandahåller fortbildning kommer att gynnas av förslaget om att ansvaret för fortbildning förtydligas genom att bidra till en ökad efterfrågan av deras tjänster och produkter. Utredningen bedömer också att förslaget kommer att medföra en möjlighet för fler utbildningsanordnare att etablera sig på marknaden, både för yrkesgrupper som redan har tillgång till fortbildning och för de som saknar det. Det kan skapa konkurrens med redan etablerade utbildningsanordnare, men det kan också leda till att befintligt fortbildningsmaterial förbättras.

Regelrådet vill i denna del framföra följande. Det går inte att bedöma hur förslaget kommer att påverka företagens tidsåtgång och kostnader, vilket är en brist i redovisningen. För det fall att det inte går att beräkna förslagets effekter, bör det anges i konsekvensutredningen. Kostnaderna bör i sådana fall i den utsträckning som det är möjligt åtminstone beskrivas kvalitativt.

Exempelberäkningar utifrån olika scenarios kan också ge vägledning. Regelrådet noterar att förslagsställarens bedömning är att förslaget om fortbildning inte kommer att ge några ytterligare kostnader för privata vårdgivare. Regelrådet noterar dock att det likväl är fråga om ett förtydligt författningskrav, varför det hade varit värdefull information hur det ser ut inom verksamheter av olika slag, storlek och geografisk spridning. Är det fråga om ett färre antal anställda som behöver ett par timmars fortbildning per år – och spannet upp till ett större

antal anställda som behöver mer fortbildning per år. Sådana exempel ger värdefull information för att få kunskap om förslaget omfattning och påverkan på företagens kostnader. Regelrådet noterar att exempel på scenarios har tagits fram gällande regionernas kostnader för ST-tjänster för logopeder och psykologer. Likaså finns scenarios för Socialstyrelsens kostnader för handläggning av ärenden kopplat till ansökningar om skyddad yrkestitel som medicinsk foterapeut. Sådana scenarios och exempel hade varit behövliga även för kostnadseffekterna för företag.

Gällande verksamhet finns det visserligen viss information, men Regelrådet hade gärna sett utförligare beskrivningar av hur förslaget påverkar olika sorters företag, och utifrån förutsättningar som exempelvis storlek, och om företag kan påverkas på olika sätt utifrån ett geografiskt perspektiv och var företaget är beläget. En relevant fråga är om det finns möjlighet för företag på landsbygden att säkerställa att rätt kompetens finns, då såväl kunskaps- som utbildningskrav införs.

I avsaknad av sådana beskrivningar är konsekvensutredningen ofullständig i denna del.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslaget påverkan på företagens kostnader, tidsåtgång och verksamhet är bristfällig.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Som framgår ovan omnämns konkurrens kopplat till ett av delförslagen. Regelrådet har dock inte kunnat utläsa en samlad bild av förslaget påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag i konsekvensutredningen, vilket är en brist i redovisningen.

Regelrådet finner att beskrivningen av förslaget påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag är bristfällig.

Regleringens påverkan på företagen i andra avseenden

Regelrådet har inte kunnat utläsa en beskrivning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden i konsekvensutredningen. Regelrådet har heller inte för egen del kunnat utläsa någon sådan påverkan, varför en utelämnad beskrivning kan godtas i denna del.

Regelrådet finner att en utelämnad beskrivning av regleringens påverkan på företagen i andra avseenden i detta ärende är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Regelrådet har inte kunnat utläsa en beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning i konsekvensutredningen, vilket är en brist i redovisningen. Om en viss delaspekt bedöms irrelevant i det enskilda fallet, behöver det anges och motiveras. Beskrivningen kan av tydlighets- och transparens-skäl inte utelämnas.

Regelrådet finner att beskrivningen av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning är bristfällig.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 22 oktober 2025.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Hans Peter Larsson, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Katarina Garinder Eklöv.

Anna-Lena Bohm

Ordförande

Katarina Garinder Eklöv

Föredragande